

FÖRSVARSKOTTETS BETÄNKANDE 1/2009 rd

Regeringens proposition om godkännande av protokollet mellan Finland och Amerikas Förenta Stater om ömsesidig försvarsupphandling samt med förslag till lag om ikraftsättande av de bestämmelser i nämnda protokoll som hör till området för lagstiftningen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 1 april 2009 en proposition om godkännande av protokollet mellan Finland och Amerikas Förenta Stater om ömsesidig försvarsupphandling samt med förslag till lag om ikraftsättande av de bestämmelser i nämnda protokoll som hör till området för lagstiftningen (RP 25/2009 rd) till försvarskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef, handelsråd Arto Koski, äldre regeringssekreterare Tarja Jaakkola och äldre regeringssekreterare Anna Korhola, försvarsministeriet
- enhetschef, lagstiftningsråd Päivi Kaukoranta, utrikesministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner protokollet mellan Finland och Amerikas Förenta Stater om ömsesidig försvarsupphandling och en lag om ikraftsättande av de bestämmelser i protokollet som hör till området för lagstiftningen.

Genom protokollet kommer man överens om de principer som styr försvarsupphandlingen samt om de förfaranden som ska tillämpas på den. Protokollet tillämpas på upphandling av forsknings- och produktutvecklingsarbete samt varu- och tjänsteupphandling inom Finlands försvarsministeriums och Förenta staternas försvarsministeriums förvaltningsområden. Med protokollet ersätts det mellan Finland och Ame-

rikas Förenta Stater år 1991 ingångna avtalet om ömsesidiga principer i fråga om försvarsmaterielanskaffningar.

För att protokollet ska träda i kraft förutsätts att Republiken Finlands regering meddelar Amerikas Förenta Staters regering att den har slutfört de nationella åtgärder som behövs för att protokollet ska kunna sättas i kraft. Protokollet träder i kraft den dag som nämns i ovan nämnda meddelande. Lagen som sätter i kraft protokollet avses träda i kraft vid en tidpunkt om vilken bestäms genom republikens presidents förordning vid samma tid som protokollet träder i kraft för Finlands del.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Försvarsutskottet behandlar här regeringens proposition om godkännande av protokollet (sambförståndsavtal, MoU) mellan Finland och Förenta staterna om ömsesidig försvarsupphandling och en lag som sätter i kraft de bestämmelser i protokollet som hör till området för lagstiftningen. Med hänvisning till propositionen och annan utredning anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte.

Enligt uppgift ska protokollet efter ikraftträdandet ersätta 1991 års avtal mellan Finland och Förenta staterna om ömsesidiga principer i fråga om försvarsmaterielanskaffningar (FördrS 94/1991). Utskottet påpekar att samarbetet på försvarsområdet utvidgats avsevärt mellan Finland och Förenta staterna sedan 1991. Därför anser utskottet att det faller sig naturligt att uppdatera de bilaterala avtalsarrangemangen. Det framgick under sakkunnigutfrågningen att Finland varit den aktiva parten när det gällt att se över arrangemangen.

Enligt inkommen utredning är sambförståndsavtal i internationella relationer handlingar som uttrycker politiskt sambförstånd mellan parterna och som i regel ingås i ministeriets namn. Enligt uppgift har Finland MoU-ordningar på försvarsområdet med alla relevanta EU-länder och med bland annat Schweiz. Sambförståndsavtalen utgör grundvalen för det bilaterala materielsamarbetet mellan försvarsförvaltningar.

De sakkunniga framhävde att det inte är avgörande vad akten heter när man bedömer om det är fråga om ett fördrag. Det avgörande är aktens innehåll, dess formuleringar och parternas vilja. Både avtalet från 1991 och detta sambförståndsavtal är rättsligt bindande handlingar som Finland bör behandla som fördrag. Enligt uppgift kommer de skyldigheter sambförståndsavtalet medför att fullgöras inom ramen för respektive parts rättssystem utan att den nationella lagstiftningen behöver ändras.

Samförståndsavtalets mål

Det är ett mål enligt regeringsprogrammet att intensifiera det transatlantiska samarbetet på olika delområden, och i regeringens strategidokument nämner man särskilt undertecknande av ett protokoll mellan Finland och Förenta staterna om materielsamarbete, ikraftsättande av det avtalet och undertecknande av en principförklaring.

Enligt inkommen utredning är det viktigaste målet med detta sambförståndsavtal att skapa förutsättningar för ekonomiskt förmånliga försvarsmaterielanskaffningar som tryggar den militära försörjningsberedskapen. Dessutom eftersträvas bättre möjligheter för försvaret att delta i internationella krishanteringsinsatser och att skaffa materiel i kristider och vidare att sänka kostnaderna för anskaffning och underhåll av försvarsmateriel, att förbättra kompatibiliteten och att ge den inhemska industrin bättre exportmöjligheter. Utskottet anser särskilt försörjningsberedskapsaspekten och förbättrade konkurrensförutsättningar för den finländska försvarsindustrin vara av central betydelse när det gäller det nya avtalet.

Enligt uppgifter som utskottet fått kan Finlands försvarsindustri efter det att sambförståndsavtalet godkänts konkurrera om den amerikanska försvarsförvaltningens upphandlingar på lika villkor med andra EU-länder, eftersom Finland kommer att få generell befrielse från kraven i den s.k. Buy American-lagen. Den lagen gör det möjligt att gynna den egna försvarsindustrins produkter i förhållande till utländsk försvarsmateriel. För tillfället är det bara Finland och Österrike av EU-länderna som haft fallspecifika undantag från den lagen, medan andra EU-länder vid avtalsarrangemang med Förenta staterna haft generell befrielse från lagens krav.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att man tack vare detta sambförståndsavtal får en uppdaterad och omfattande avtalsordning för det bilaterala samarbetet på försvarsmaterielområdet mellan Finland och Förenta staterna. Utskottet anser det vara viktigt att protokollet träder i kraft enligt planerna, dvs. hösten 2009.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår försvarsutskottet

att riksdagen godkänner avtalet i propositionen och

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 9 juni 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Korkeaoja /cent
medl. Thomas Blomqvist /sv
Hanna-Leena Hemming /saml
Reijo Kallio /sd
Saara Karhu /sd
Inkeri Kerola /cent
Jaakko Laakso /vänst

Juha Mieto /cent
Lauri Oinonen /cent
Reijo Paaajanen /saml
Sirpa Paatero /sd
Sari Palm /kd
ers. Eero Akaan-Penttilä /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.